

Ajankohtaista lasten ja nuorten päihdepalvelujen kehittämisestä Kanta-Hämeessä

Lasten ja nuorten päihdepalveluiden kehittäminen,
THL (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos)

25.10.2023

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Puheenvuoron tarkoituksena

Tarkoituksena on innostaa hyvinvointialueita päihteillä oireilevien lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseen, jakaa tietoa ja kokemuksia sekä verkottaa toimijoita keskenään. Kuvata Kanta-Hämeessä tehtyä työtä kehittämisen ja verkostoinnin suhteen.

Kurkistus ilmiöön 1/2

- Nuorten riskikäyttäytyminen näyttäytyy joskus päihdekokeiluna ja lisääntyvänä päihteiden käyttönä, jota voi olla vaikea tunnistaa ja arvioida.
- 20–29-vuotiaiden myrkytyskuolemat Suomessa. 20–24-vuotiaiden myrkytyskuolemat ovat kasvaneet vuoden 2020 luvusta 25 vuoden 2021 51:een. (THL. Päihdetilastollinen vuosikirja 2021, 48–50.)

Kurkistus ilmiöön 2/2

- Nuorten luontainen uteliaisuus uusia asioita kohtaan haastaa paitsi nuoria itseään, niin myös vanhempia ja nuorille palveluja tarjoavaa monialaista verkostoa.
- Varhain aloitettu päihteiden riskikäyttö voi synnyttää ongelmallisen päihteiden käytön varhaisaikuisuudessa, joka lisää riskiä ennenaikaiseen kuolemaan.

Riippuvuuskäyttäytyminen

- Riippuvuuskäyttäytyminen kattaa laajemman kokonaisuuden kuin vain päihteitä kohtaan syntyneen riippuvuuden. Tärkeää siis huomioida nettiriippuvuus, rahapeliriippuvuus ja digipeliriippuvuus ym. Riippuvuuskäyttäytyminen.
- Tästä syystä puhumme Kanta-Hämeessä päihde- ja riippuvuuspalveluista. (Käsitteiden täsmennystä)

Kanta-Hämeessä

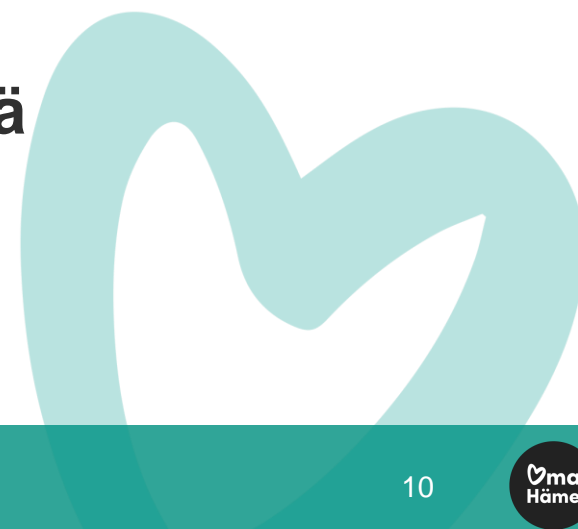
- Ennaltaehkäisevää työtä, varhaista puuttumista ja tukea on olemassa.
- **Kun nuori perheineen tarvitsee hoidollista apua niin siihen vastataan lastensuojelun keinoin, joka ei automaattisesti tarjoa hoitoa.**
- Päihderiippuvuus ei poistu ja ongelmat ovat riskissä moninaistua ja kasvaa.

Kanta-Hämeessä kehitetty yhteistoimintamalli

- *Kuinka voisimme auttaa hankalassa tilanteessa olevia nuoria ja heidän perheitään, ei ainoastaan rinnakkain vaan aidolla yhteisellä työllä? Keitä yhteiseen työhön tarvitaan?*
- *Mitä voisimme kehittää yhteistyössä, jotta nuori saisi läheisineen tarvitsemansa avun oikea-aikaisesti? Miten voisimme välttää kodin ulkopuolisen sijoittamisen?*
- **Monni- hankkeen toimesta kehitetty yhteistoimintamalli.**

Olkkari- yhteistoimintamalli 1/3

- Tiivistää monialaisen yhteistyön yhteiseksi aidoksi tekemiseksi silloin, kun nuoren tilanne sitä vaatii (=uhkaa kriisiytyä tai on jo kriisiytynyt) sekä kokoaa nuoren ympärillä olevan monialaisen tiimin entistä tiiviimmäksi kokonaisuudeksi nuoren omaan ympäristöön pyytäen mukaan lisäammattilaisia tarpeen mukaan. **Erityispainotus on päihdetyön, psykiatrisen työn ja lastensuojelun tiiviillä yhteisellä toiminnalla.**

Olkkari- yhteistoimintamallin hyödyt 2/3

- Syntyi, jotta nuori ja perhe saa tarpeisiin avun heti ja lähelle omaa elinpiiriä.
- Jotta päällekkäisyydet poistuisi.
- Voisimme välttää kodin ulkopuolisen sijoituksen tai tukea sijoituksen yhteydessä koko verkostoa laajalla osaamisella.
- Voisimme tarjota luottamuksellista juurisyihin pureutuvaa apua.

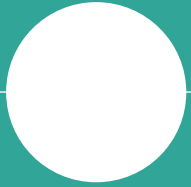
Olkkari- yhteistoimintamalli 3/3

- Perustuu systeemiseen työtoteeseen
- Toimintamalli, joka käynnistyy nopeasti perheen tarpeiden ilmaannuttua
- Kokoaa eri toimijat ja huomioivat olemassa olevat luottamukselliset suhteet, joita tuetaan eri alojen osaamisella
- Intenssiivinen
- Yhdistää psykiatrisen, päihde ja muun tarvittavan osaamisen
- Huomioi koko perheen tarpeet
- <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/olkkari-yhteistoimintamalli-lastensuojelun-asiakkaan-monialaiseen-auttamiseen>

Kanta-Hämeessä kehitetty yhteistoimintamalli

- Mallista on luettavissa Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen kokoamasta Työpaperista 52/2022 ”Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla” (2022, Laura Yliruka, Pia Eriksson, Liisa Jokinen, Kaisa Pasanen.) sivulla 192. [Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla \(julkari.fi\)](#)

**Kanta-Hämeessä kehitetään
tulevaisuuden sosiaali- ja
terveyskeskushankkeen tuella ja
jatketaan RRP- hankkeen tuella**

Mielen kasvupolku perhekeskuskehittämisessä

- Parantaa alaikäisten perustason mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden sekä neuropsykiatrisen hoidon palveluiden saatavuutta.
- Parantaa palvelujen vaikuttavuutta ja jatkuvuutta yhteensovittamalla palvelut sote-integroiduksi kokonaisuudeksi.
- Edistää ongelmien juurisyiden tunnistamista, systeemisen työotteen toteutumista ja perheen kokonaistilanteen huomioimista monialaisen toimintamallin avulla.
- Edistää monialaisen ajattelun kehittymistä perheiden parissa työskentelevillä ammattilaisilla.

1. Kaikille ikäryhmille kohdennetut toimenpiteet

1.1. Peruspalvelukokonaisuuden järjestäminen

- Erityisesti terveydenhuollon palveluketjun puutteet: perustason lääkäripalvelu ja psykososiaalinen yksilöhoito
- Tulisi kattaa perustason tutkimukset, diagnosointi ja hoito mielenterveys-, päihde- ja nepsyoireileville

1.2. ACE-työkalun jalkauttaminen aikuisten palveluihin

- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen kehittämä ja edistämä

2. Ikäkausikohtaisesti kohdennetut kehittämiskohteet

2.1. Raskaana olevat ja vauvaperheet: kiintymyssuhteen tuen palvelupolku

2.2. Leikki-ikäiset: vanhemmuuden tuen palvelupolku

2.3. Oppisvelvollisuusikäiset: vanhemmuuden tuen palvelupolku

- Alakouluikäiset: oireilevien lasten varhainen tunnistaminen ja juurisyyn selvittely – prosessikuvaus
- Nuoruusikäiset: varhaisen hoidollisen tuen vahvistaminen – toimintamallin luominen

2.4. Nuoret aikuiset: itsenäistymisen tuen toimintamalli yhteistyössä aikuisten palvelujen kanssa

Ikävaihekohtaisesti kohdennetut kehittämisalueet 1/2

	Raskausaika	Varhaiset vuodet	Leikki-ikä
Terveen mielen kehittymisen keskeinen edellytys	Aivojen häiriötön rakentuminen	Perusturvallisuuden kehittyminen	Rajat, rakkaus, rutiinit
Keskeinen uhkaava tekijä	Sikiön altistuminen raskaana olevan stressille, päihteiden tai lääkkeiden käytölle	Kiintymyssuhteen ongelmat Vanhemman sensitiivisyyden ongelmat	Vanhemmuustaitojen puutteellisuus suhteessa perhetilanteeseen
Keskeisin kohderyhmä	Päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät vanhemmat	Päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät vanhemmat	Käytösoireilevien lasten vanhemmat
Kehitettävä kokonaisuus	Kiintymyssuhteen vahvistaminen	Kiintymyssuhteen vahvistaminen	Vanhemmuustaitojen tukeminen

Ikävaihekohtaisesti kohdennetut kehittämisalueet 2/2

	Alakouluikä	Nuoruusikä	Nuori aikuisuus
Terveen mielen kehittymisen keskeinen edellytys	Sosiaalisten ja oppimisen taitojen vahvistuminen	Oman identiteetin muodostuminen, osallisuus yhteiskunnasta	Itsenäisen, kypsän mielen syntyminen
Keskeinen uhkaava tekijä	Vaikeudet sosiaalisissa suhteissa ja oppimisen taidoissa	Mielenterveys- ja päihdeongelmat, osattomuus	Tuen äkillinen heikkeneminen aikuisten palveluihin siirryttäessä
Keskeisin kohderyhmä	Mielenterveys- ja nepsy-oireilevien lasten perheet	Ahdistus-, masennus- ja päihdeoireilevat nuoret	Aikuisten palveluihin siirtyvät nuoret, joilla oma tukiverkosto on heikko
Kehitettävä kokonaisuus	Oireiden juurisyiden selvittäminen ja tuen kohdentaminen	Päihde- ja mielenterveysongelmien perustason hoidon vahvistaminen	Itsenäistymisen ja aikuisten palveluihin siirtymisen tukeminen

Havainnot

- Tukevat aiemmin tehtyjä kartoituksia siitä, että nuorten päihde- ja riippuvuuspalvelut eivät vastaa tarpeeseen.
- Varhaisen vaiheen palveluita on ja ennaltaehkäiseviäkin, mutta hoidollinen osuus puuttuu kokonaan.
- Erityisesti tulee huomioida päihde- ja riippuvuustyön osaaminen, joka usein jää psykiatrian kainaloon ja edellyttää erityisiä toimia!

Mielen kasvupolun jatkosuunnitelma

- Eri rakenteiden ja toimintamallien pilotointien yhteensovittamista työstetään
- Toimintamallin jatkokehittäminen
 - Eri aihealueiden sisällöllinen kehittäminen
 - Mielen terveys
 - Päihde
 - Nepsy
 - Sosiaalinen kuntoutus
 - Vanhemmuuden tuki

Lapsiperhe- lastensuojelu- ja mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut. Yhteistyön kehittäminen.

- Osa-alueet kohtaavat useissa kohdissa.
Kehittämistä on tehty paljon ja hankkeessa on pyritty ennaltaehkäisemään päällekkäisyyttä ja saamaan kokonaisuus hallintaan.
- Ohjausryhmä perustettu Kanta-Hämeen tulosaluejohtajista, jotka ohjaavat ja valvovat kokonaisuutta. Omistajuussuhde.

Esimerkkitilanteita, joissa osa-alueet yhdistyvät

Päihde- ja riippuvuushoidon palvelupolku työikäisille

- Täältä voit tutustua palvelupolkuun:

<https://palvelupolku.khshp.fi/paihde-ja-riippuvuushoidon-palvelupolku/>

- Havainnollistaa palveluvajeet ja kehittämisen tarpeet

Soveltaminen alaikäisille
ja itsenäistyville nuorille
aikuisille

Yhteenveto ja pohdinta

- Nuoret perheineen eivät voi enää jäädä ilman apua ja tukea.
- Palveluita (päihde- ja riippuvuus) tulee olla eri tasoilla; peruspalveluissa, erityisissä palveluissa ja erikoissairaanhoidon tasolla (monisairaat).
- Kanta-Hämeessä ei ole pilotoitu Olkkari- yhteistoimintamallia, mutta pyritään nyt huomioimaan prosessien kehittämisessä.
- On päästy vasta nyt hankkeen loppumetreillä vauhtiin, mutta jatkuu RRP hankkeessa.
- Haasteena kokonaisuuden hallinnointi ja omistajuuskysymykset.

